

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 25 päivänä helmikuuta 2009 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta (HE 9/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Katri Valjakka ja neuvotteleva virkamies Esa Hiiva, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Jyri Inha, valtiovarainministeriö

- tutkimuspäällikkö Johan Åberg, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toiminnanjohtaja Tage Ginström, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund
- yksikön johtaja Vesa Perätalo, Maaseutuvirasto
- tarkastaja Ulla Torppa, Pohjanmaan TE-keskus
- puheenjohtaja Mauno Rahkola, Suomen Siikayrittäjät ry
- toiminnanjohtaja Lea Lastikka, Suomen siipikarjaliitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
— Pohjois-Karjalan TE-keskus
— Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus.

HALLITUKSEN ESITYS

Valtioneuvosto hyväksyi 19 päivänä kesäkuuta 2008 Suomen esityksen pohjoisten alueiden maataloutta koskevan pitkäaikaisten kansallisten tukien järjestelmän muuttamisesta, jonka pohjalta käytiin neuvotteluja komission kanssa kesän ja syksyn 2008 aikana. Maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila ja komissaari Mariann Fischer Boel pääsivät 19 päivänä joulukuuta 2008 poliittiseen sopimukseen Suomen

pohjoisten alueiden maataloutta koskevan pitkäaikaisten kansallisten tukien järjestelmän muuttamisesta. Nyt maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä otettaisiin huomioon Suomen pohjoisten alueiden maataloutta koskevan pitkäaikaisten kansallisten tukien järjestelmän muuttamisesta saavutettu neuvottelutulos Suomen ja Euroopan yhteisöjen komission välillä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Maatalouden kansallisten tukien järjestelmän perusrakenne muotoutui Suomen EU:n kanssa käymissä liittymisneuvotteluissa. Tuolloin sovitettiin muun muassa pitkäaikaisesta pohjoisesta tuesta liittymissopimuksen artiklan 142 perusteella Keski- ja Pohjois-Suomessa (C-tukialueet). Nyt käsitellyssä oleva hallituksen esitys perustuu siihen, että valtioneuvosto hyväksyi 19 päivänä kesäkuuta 2008 Suomen esityksen pohjoisten alueiden maataloutta koskevan pitkäaikaisten kansallisten tukien järjestelmän muuttamisesta, jonka pohjalta käytiin neuvotteluja komission kanssa kesän ja syksyn 2008 aikana. Maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila ja komissaari Mariann Fischer Boel pääsivät 19 päivänä joulukuuta 2008 poliittiseen sopimukseen Suomen pohjoisten alueiden maataloutta koskevan pitkäaikaisten kansallisten tukien järjestelmän muuttamisesta. Pohjoisten tukien järjestelmää koskevan muutoksen notifikaatio komissiolle tehtiin 29 päivänä tammikuuta 2009. Nyt esityksessä ehdotetaan maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annettua lakia muutettavaksi siten, että siinä otettaisiin huomioon pohjoisten alueiden maataloutta koskevan pitkäaikaisten kansallisten tukien järjestelmän muuttamisesta saavutettu neuvottelutulos Suomen ja Euroopan yhteisöjen komission välillä.

Valiokunta toteaa, että kansallisten tukien lakia muutettiin viimeksi 30 päivänä huhtikuuta 2008 voimaan tulleella lailla 283/2008, jolloin kansallisten tukien lakiin lisättiin muun muassa säännökset tuotannosta irrotetusta sika- ja siipikarjatalouden tuesta sekä sika- ja siipikarjatalouden rakennemuutoskorvauksesta. Suomen ja komission pohjoista tukea koskevaan neuvotteluratkaisuun sisältyy edellä mainitut tuet, ja pohjoisten alueiden tuotannosta irrotetun tuen järjestelmä vastaa komission hyväksymää Etelä-Suomen vastaavaa tukijärjestelmää (artikla 141).

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kansallisten tukien lain 10 d §:n mukaan tuotannosta irrotetun tuen suuruuden perusteena ole-

vaa viitemäärää voidaan tietyin edellytyksin korottaa tuotantorakennuksen laajennus- tai uudisrakennusinvestoinnin taikka vuokrauksen perusteella. Viitemäärän korottamisen edellytyksenä laajennus- ja uudisrakentamisinvestoinnissa on muun muassa, että hakija on aloittanut tuotantorakennuksen laajennus- tai uudisrakentamisinvestoinnin ennen 2 päivää elokuuta 2007 ja tuotantorakennus on hyväksytty käyttöön viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2008. Voimassa olevan kansallisten tukien lain säännös tuotantorakennuksen laajennus- tai uudisrakentamisinvestoinnin aloittamispäivämäärästä perustuu siihen, että valtioneuvosto hyväksyi 2 päivänä elokuuta 2007 Suomen esityksen Etelä-Suomen kansallisiksi tuiksi vuosille 2008—2013. Ottaen huomioon edellä selostettu Pohjoisten tukien järjestelmään liittynyt myöhäisempi käsittely, esityksessä on katsottu, että pohjoisen tuen alueen (C-tukialue) viljelijöiden yhdenvertaisen kohtelun vuoksi on perusteltua asettaa tuotantorakennuksen laajennus- ja uudisrakentamisinvestoinnin aloitukselle ja valmistumiselle myöhäisempi ajankohta kuin mitä on voimassa olevassa laissa. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan lain 10 d §:ään lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan pohjoisen tuen alueella tuotantorakennusinvestoinnin tulisi olla aloitettu ennen 19 päivää kesäkuuta 2008 ja valmistua viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2009, jotta viitemäärää voitaisiin korottaa laajennus- tai uudisrakennusinvestoinnin perusteella. Valiokunta katsoo, viitaten siihen mitä edellä on esitetty molempien tukijärjestelmien hyväksymisajankohdista, että sanottua pohjoisen tuen alueella sovellettaviksi tulevan 10 d §:n uuden 2 momentin mukaista valmistusajankohtaa tulee siirtää myöhäisemmäksi. Valiokunnalle toimitetun selvityksen mukaan tuotantorakennusten laajennus- ja uudisrakentamisinvestointien tulisi olla valmiita viimeistään 31.10.2009, jotta tuet voitaisiin saada maksuun vuonna 2009. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että säädöspohja on riittävä sille, että pohjoisten alueiden sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotetun tuen viitemäärien

haku voidaan avata ja viitemääriä voidaan vahvistaa jo ennen lailla säädettyä tuotantorakennuksen viimeistä valmistumisajankohtaa muille viljelijöille kuin viitemäärän korotusta tuotantorakennuksen laajennus- tai uudisrakentamisinvestoinnin perusteella hakeneille viljelijöille. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaakin jäljempänä kyseisen ajankohdan muuttamista siten, että laajennus- ja uudisrakentamisinvestointien tulisi olla valmiita 31.10.2009.

Valiokuntakuulemisessa lain 10 c §:ään on ehdotettu myös lisättäväksi säännös siitä, että tuottaja voisi käyttää viitemäärän vahvistamisessa tukivuoden 2006 maksun perusteena olevaa eläinmäärää, jos eläinmäärä on tukivuonna 2007 ollut esimerkiksi tulipalosta, eläinkulutaudista tai muusta vastaavasta hakijasta riippumattomasta syystä alempi kuin tukivuonna 2006. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on tältä osin kiinnitetty huomiota siihen, että kansallisten tukien lain 10 §:n 5 momentin mukaan tuen myöntämisperusteena voidaan käyttää tuen määräytymisajankohtana vakiintunutta eläinmäärää, jos eläinmäärä on alentunut tilapäisesti vähintään kolmanneksen tulipalon, eläintaudin tai muun vastaavan hakijasta riippumattoman syyn takia. Tältä osin tilanne on siis jo huomioitu voimassa olevassa laissa ja hakijalle on voitu vuonna 2007 maksaa tuki vakiintuneen eläinmäärän mukaisesti. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on myös todettu, että kansallisten tukien lain 10 c §:n sisällön muuttaminen siten, että sitä voitaisiin tulkita edellä todettua 10 §:n 5 momentin säännöstäkin laueammin, johtaisi siihen, että komission kanssa pitäisi aloittaa uudet neuvottelut sekä 141- että 142-tukiohjelmasta.

Valiokunnassa suoritettussa asiantuntijakuulemisessa on lisäksi tuotu esiin, että voimassa olevaa lakia tulisi muuttaa siten, että laajennus- ja uudisrakentamisinvestointia koskevaan kohtaan (10 d §:n 1 momentin 1 kohta) lisättäisiin korottamisperusteeksi tuotantorakennuksen peruskorjaus. Tältä osin valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että ehdotettu muutos on vastoin notifioitua ja hyväksyttyä 141-ratkaisua sekä vastoin notifioitua 142-tukiohjelmaehdo-

tusta eikä sitä sen vuoksi voida toteuttaa. Valiokunta toteaa tässä yhteydessä myös, että samasta syystä ei ole mahdollista käyttää viitemäärää vahvistettaessa vuoden 2008 eläinyksikköjä.

Valiokunta toteaa, että vuoden 2006 eläinyksikkömäärän käyttämiseen viitemäärän perusteena liittyy toisaalta vaatimus, että tuotanto jatkuu vakiintuneessa laajuudessa vuonna 2008. Valiokunnan huomiota on tältä osin kiinnitetty sellaisiin tilanteisiin, joissa tuotanto on jatkunut vuonna 2008, mutta tuotannossa ei ole päästy aiempien tukivuosien keskimääräiseen eläinmäärään, koska tuotantorakennus on ollut esimerkiksi peruskorjauksesta johtuen pois käytöstä osan tukivuotta 2008. Valiokunnalle toimitetun selvityksen mukaan Maaseutuvirasto tulee tältä osin ohjeistamaan, että tuotannon jatkumista vakiintuneessa laajuudessa voidaan tarkastella myös tukivuoden 2008 lopun tilanteessa. Tuotannon katsotaan jatkuneen vakiintuneessa laajuudessa, jos tuottaja on saavuttanut vuoden 2008 loppuun mennessä aiemman vakiintuneen eläinmääränsä tai on kasvattanut yhden täyden kasvatuserän loppuvuodesta 2008 taikka aloittanut yhden täyden kasvatuserän kasvatuksen vuoden 2008 loppuun mennessä niissä tuotantomuodoissa, joissa normaalisti kasvatetaan useampi kasvatuserä vuodessa. Lisäksi vuoden 2008 vakiintuneen tuotantomäärän voidaan katsoa täyttyvän tuotantotavan muutostapauksissa silloin, kun tuotanto on jatkunut vuonna 2008 samalla kasvatuspinta-alalla kuin aiemmin. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että kyseisistä asioista annetaan selkeä ohjeistus.

Valiokunnassa on myös ollut esillä kysymys siitä, voidaanko alkuvuodesta 2008 teurastettuja eläimiä ottaa huomioon tilakohtaisesta tuotannosta irrotetun sika- ja siipikarjalouden tuen viitemääriä vahvistettaessa. Valiokunnalle toimitetusta selvityksestä on käynyt ilmi, että alkuvuodesta 2008 teurastettuihin eläimiin liittyvät ongelmat tulevat suurilta osin ratkaistuksi jo voimassa olevien säännösten nojalla. Tapauksissa, joissa vuoden 2007 aikana teurastettavaksi tarkoitetun lihasikaerän teurastaminen on siirtynyt vuodelle 2008 esimerkiksi teurasruuhkan takia ja tuotanto on tästä johtuen ollut vuonna

2007 vähintään kymmenen prosenttia alhaisempi kuin vakiintunut eläinmäärä, voidaan tuotannosta irrotetun sika- ja siipikarjatalouden tuen viitemäärä viljelijän hakemuksesta vahvistaa vuoden 2006 eläinyksikkömäärän perusteella. Edellytyksenä on, että tuotanto jatkuu vakiintuneessa laajuudessaan viimeistään loppuvuodesta 2008. Näihin tapauksiin voidaan soveltaa voimassa olevan kansallisten tukien lain 10 c §:n 2 momentin 2 kohdassa mainittua tuotantokierto-perustetta. Lisäksi osa alkuvuodesta 2008 teurastetuista eristä tulee otetuksi huomioon tuotantorakennuksen laajennus- tai uudisrakentamisinvestointeja koskevien korotusperusteiden nojalla. Valiokunnalle toimitetun selvityksen mukaan vuodelle 2008 siirtyneiden teurastuserien huomioon ottaminen vuoden 2007 eläinmäärän perusteella vahvistettavassa viitemäärässä ei kuitenkaan ole mahdollista komission 141-päätöksen ja tehtyjen notifikaatioiden perusteella. Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että vuosina 2006—2007 maamme kalkkunanlihantuotanto on ollut poikkeuksellisen alhaisella tasolla.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on korostettu sitä, että kansallisiin tukiin käytettävissä olevat vuotuiset määrärahat perustuvat komission tekemiin 141- ja 142-valtiotukipäätöksiin. Suomi ei voi maksaa kyseisiä tukia enempää kuin mitä komission päätökset mahdollistavat. Maksettavien tukien määrää ei saa myöskään siirtää, muuttaa tai lisätä eri tuotantosuuntien välillä. Suomi saa maksaa esimerkiksi Etelä-Suomen kansallisena tukena tuotannosta irrotettua sika- ja siipikarjatalouden tukea vuodelta 2009 enintään 37,87 miljoonaa euroa, mitä määrää ei voida ylittää missään tilanteessa kansallisilla päätöksillä. Etelä-Suomessa ja pohjoisen tuen alueella kunakin vuonna maksettavissa olevan yksikkötuen (euroa/eläinyksikkö) määrä riippuu tuen enimmäismäärästä asianomaisena vuonna ja viitemäärän eläinyksikkömäärästä. Mitä enemmän viitemäärään oikeuttavia eläinyksikköjä on, sitä alemmaksi muodostuu yksikkötuen taso.

Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, että riittävän yksityiskohtaisella

ohjeistuksella, joka perustuu säännösten mahdollisimman laveaan tulkintaan, tulee pyrkiä estämään tukien myöntämiseen liittyvien kohtuuttomien tilanteiden syntyminen. Tätä näkemystä puoltaa erityisesti se, että sisällölliset muutokset kansallisia tukia koskevan lain säännöksiin edellyttävät yleensä lain uutta notifikaatiota ja uusia neuvotteluja liittymissopimuksen artiklan 142 perusteella maksettavasta tuesta sekä mahdollisesti myös uusia neuvotteluja komission kanssa liittymissopimuksen artiklan 141 perusteella tehdystä ratkaisusta ja komission uutta hyväksyntää ratkaisulle. Tässä yhteydessä valiokunta painottaa myös sitä, että tukiin vaikuttavista seikoista tulee tiedottaa selkeästi riittävän ajoissa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä edellä esitetyin huomautuksin ja jäljempänä esitettävin muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

10 c § (Uusi). Tuotannosta irrotetun sika- ja siipikarjatalouden tuen viitemäärä. Asiantuntijakuulemisen yhteydessä on tullut ilmi sellaisia tukien viitemäärän määräytymiseen liittyviä tilanteita, joissa esimerkiksi viljelijän sairaudesta aiheutuneesta työkyvyttömyydestä tai porsasyskäsaneerauksesta johtuen vuoden 2007 eläinyksikkömäärä on jäänyt huomattavasti alhaisemmaksi kuin vuoden 2006 eläinyksikkömäärä eikä vuoden 2007 tuen maksun perusteena ole voitu käyttää vakiintunutta eläinmäärää. Näissä tapauksissa tuotanto on kuitenkin jatkunut vakiintuneessa laajuudessa vuonna 2008 tai saavuttanut vakiintuneen laajuuden vuoden 2008 loppuun mennessä. Tuotannon katsotaan jatkuneen vakiintuneessa laajuudessa, jos tuottaja on saavuttanut vuoden 2008 loppuun mennessä aiemman vakiintuneen eläinmääränsä tai on kasvattanut yhden täyden kasvatuserän loppuvuodesta 2008 taikka aloittanut yhden täyden kasvatuserän kasvatuksen vuoden 2008 loppuun

mennessä niissä tuotantomuodoissa, joissa normaalisti kasvatetaan useampi kasvatusera vuodessa. Viljelijällä on voinut olla esimerkiksi sellainen sairaalahoitoa vaatinut sairaus, josta on aiheutunut työkyvyttömyys muutamien kuukausien ajaksi, eikä viljelijä ole tuona aikana voinut tilapäisestä työkyvyttömyydestään johtuen kasvattaa tuotantoeläimiä. Edellä kerrotuissa tilanteissa olisi kohtuutonta yksittäisen tuottajan kannalta, että tämä ei voisi käyttää viitemäärän määräytymisessä tukivuoden 2006 sika- ja siipikarjatalouden tuen maksun perusteena ollutta eläinyksikkömäärää.

Edellä sanotun perusteella valiokunta ehdottaa pykälän 2 momentin 2 kohtaan lisättäväksi maininnan siitä, että viitevuotena voitaisiin käyttää tukivuotta 2006 myös, jos eläinyksikkömäärän pieneneminen johtuu viljelijän sairaudesta aiheutuneesta työkyvyttömyydestä tai eläintaudista. Tällöin, jos eläinyksikkömäärä on alentunut viljelijän sairaudesta aiheutuneesta

työkyvyttömyydestä, hakemukseen tulisi liittää lääkärin antama todistus tai muu luotettava selvitys työkyvyttömyydestä ja sen kestosta. Jos taas eläinyksikkömäärä on alentunut eläintaudista johtuen, viitemäärän korotusta koskevaan hakemukseen tulisi liittää eläinlääkärin antama todistus.

10 d §. Tuotannosta irrotetun sika- ja siipikarjatalouden tuen viitemäärän korottaminen. Edellä yleisperusteluissa esitetyin perustein valiokunta ehdottaa esityksen mukaista 2 momenttia muutettavaksi siten, että tuotantorakennuksen tulee olla hyväksytty käyttöön 31.10.2009.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista 28 päivänä joulukuuta 2001 annetun lain (1559/2001) 6 §:n 1 momentin 2 kohta, 10 c §:n 2 momentin 2 kohta, 10 d §:n 3 momentti, 10 e §:n 2 momentin suomenkielinen sanamuoto ja 16 §:n 5 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 10 c §:n 2 momentin 2 kohta, 10 d §:n 3 momentti ja 10 e §:n 2 momentti laissa 283/2008, sekä

lisätään 10 d §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 283/2008, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—5 momentti siirtyvät 3—6 momentiksi, sekä 16 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1446/2006, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti ja muutettu 5 momentti siirtyvät 4—6 momentiksi, seuraavasti:

6 §
(Kuten HE)

10 c § (Uusi)

Tuotannosta irrotetun sika- ja siipikarjatalouden tuen viitemäärä

Edellä 1 momentissa poiketen viitemäärä voidaan muodostaa hakijan vaatimuksesta:

2) tukivuoden 2006 sika- ja siipikarjatalouden tuen maksun perusteena olleen eläinyksikkömäärän perusteella, jos hakijan tuen maksun perusteena oleva eläinyksikkömäärä on ollut vuonna 2007 tuotantorakennuksen peruskorjauksesta, tuotantotavan muutoksesta, tuotantokierrosta, *viljelijän sairaudesta aiheutuneesta työkyvyttömyydestä tai eläinlääkärin toteamasta eläintaudista* johtuen vähintään kymmenen prosenttia pienempi kuin vakiintunut eläinmäärä, ja tuotanto jatkuu vakiintuneessa laajuudessa vuonna 2008.

10 d §

Tuotannosta irrotetun sika- ja siipikarjatalouden tuen viitemäärän korottaminen

Edellä 10 d §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyistä poiketen sillä alueella, jossa sovelletaan 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua pohjoisen tuen tukijärjestelmää, hakijan on tullut aloittaa tuotantorakennuksen laajennus- tai uudisrakentamisinvestointi ennen 19 päivää kesäkuuta 2008 ja tuotantorakennuksen tulee olla hyväksytty käyttöön viimeistään 31 päivänä *lo-
kakuuta* 2009 maankäyttö- ja rakennuslain 153 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

(4 mom. kuten HE)

10 e §
(Kuten HE)

16 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 6 päivänä maaliskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Leppä /kesk
vpj. Pertti Hemmilä /kok
jäs. Susanna Haapoja /kesk
Hannu Hoskonen /kesk
Anne Kalmari /kesk
Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd
Mats Nylund /r

Pentti Oinonen /ps
Klaus Pentti /kesk
Petri Pihlajaniemi /kok
Erkki Pulliainen /vihr
Katja Taimela /sd
Pekka Vilkuna /kesk
vjäs. Matti Kangas /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.